

ВНЕСОК КОСТЯНТИНА СОКОЛОВА У ТВОРЧО-ВИКОНАВСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЬВІВЩИНИ

Народно-інструментальне виконавство Львівщини у наш час відрізняє розвиток різноманітних форм: це колективи різного масштабу – від дуєтів до оркестрових складів, серед яких академічні, фольклорні та естрадні колективи та їхні синтезовані й проміжні форми, професійні, навчальні та аматорсько-самодіяльні формації. Сьогодні саме Львівщина стала провідним центром культивування баянного мистецтва не лише у західноукраїнському регіоні, але й одним з провідних осередків цієї інструментальної традиції на національному рівні: це засвідчує проведення у регіоні Всеукраїнських та міжнародних конкурсів з ансамблевими та оркестровими номінаціями, представницьких науково-практичних конференцій з народно-інструментального та баянного виконавства, видавництво нотно-методичної літератури, активність наукових досліджень у цій галузі.

Творчо-виконавську діяльність Львівщини активно досліджує низка науковців (А. Душний, Ю.Чумак, Р. Кундис, Б. Пиц, А. Славич, Я. Олексів, Д. Кужелев, С. Карась та ін.), які створюють посібникову (Л. Боднар, А. Душний, Б. Пиц, А.Славич, І. Фрайт, Е. Мантулев, Я. Олексів), методичну (А. Душний, С. Карась, Я. Олексів), навчально-репертуарну літературу, захищають кандидатські дисертації (Д. Кужелев, А. Душний, С. Карась, Я. Олексів, В. Салій) [2].

Сьогодні в регіоні успішно функціонують та створюються фольклорні, естрадно-фольклорні, фольклорно-академічні, фахово-академічні, навчальні колективи з баянами у складі (від дуєту до оркестру), які стали невід'ємною складовою мистецько-культурних процесів у суспільстві. Чимало з них демонструють вихід на національний та міжнародний обшир у виконавській практиці, беручи участь у гастрольних турах, фестивалівних акціях, здобуваючи відзнаки мистецьких змагань міжнародного статусу, популяризуючи здобутки української баянної літератури [4].

Основою формування того чи іншого колективу є їхні фундатори (засновники). Однією із таких постатей на Львівщині є **Костянтин Михайлович Соколов** (8.06.1926 р.н., с. Озерище, Смоленської обл.), акордеоніст, самодіяльний композитор, учасник Всесоюзного конкурсу артистів естради (Москва, 1958) та фестивалів клезмерської музики. Нагороджений дипломом «Кращий концертмейстер» (2008) за участь у фестивалі в Чернігові.

Костянтин Михайлович – соліст-акордеоніст, концертмейстер, керівник естрадного квартету (1950 – 1964) Львівської обласної філармонії, концертмейстер та керівник оркестру народних інструментів (1964 – 1986) Львівського Вищого військово-політичного училища, керівник оркестру (1986 – 1990) Львівського об'єднання музичних ансамблів. Музичну освіту отримав під час служби в армії приватно (1947 – 1950).

Будучи солістом Львівської філармонії, регулярно гастролює СРСР. Записує CD з камерним оркестром «Віртуози Львова» (1999). У 1996 створює дует акордеоністів з дружиною Лідією Леонтєвою, й у творчому тандемі активно гастролює Україною, Польщею. У 2000 році виступає засновником Клезмерського оркестру Єврейського благодійного фонду «Хесед-Артъє», з яким активно гастролює Львівщиною, Францією, Німеччиною (зокрема концерти в залі Бетховен-хауса у Бонні), Польщею. З цим колективом записав ряд передач на Львівському обласному телебаченні.

К. Соколов активно співпрацює з А. Кос-Анатольським та Є. Козаком (50-ті – 60-ті роки). Ціла низка їхніх п'єс («Липи цвітуть», «Карпатське танго», «Липи заціловані розмаєм», «Стрийський парк», «Метелиця» та ін.) вперше прозвучала на Львівському радіо та телебаченні у виконанні естрадного квартету Львівської філармонії під керуванням К. Соколова. Ряд творів було записано на обласному ТБ із солістами С. Степаном, О. Щегловим, Є. Олександровичем, В. Романовською. Митець творчо співпрацював з композитором А. Горчинським, аранжуючи його пісні для концертної естради.

У Львівському ансамблі клезмерської музики працюють музиканти з великим практичним досвідом, які в різних манерах інтерпретують єврейські фольклорні твори: традиційний фольклор, Фрейлахс (фрейлахс), хори, естрадні обробки популярних єврейських мелодій. Аранжування композицій здійснює керівник колективу Костянтин Соколов. Ансамбль творять інструменти, притаманні аутентичній традиції. У його складі – акордеон (Константин Соколов), контрабас (Віктор Свір / Мирослав Поливко), кларнет (Степан Васишин), скрипка (Зеновій Сороківський / Юрій Чорний), фортепіано (Марія Кисленко) та гітара (Святослав Піцишин, Наталія Скороход). Керівник ансамблю / оркестру К. Соколов у 2004 та 2005 рр. видав репертуарні збірки пісень на тексти М. Петренка та С. Якобсона (оркестрова партитура пісні «Оркестр дитинства мого») [3]. Клезмерам притаманна експресивна манера гри, несподівані прискорення або уповільнення темпу, раптові імпровізовані вставки в мелодію, що підвищує емоційний вплив їхньої музики, яка (подібно до мови ідиш) формує своєрідний музичний діалект, зрозумілий і близький слухачам.

Записані у 2005 р. CD «Співайте на ідиш. Львів клезмер бенд» (Львів: студія Reced), та у 2008 р. (Львів: студія Keseg) – “«Лехаим» Константин Соколов и оркестры” (№1-2 – дует акордеонів «Лідія і Константин», №№ 3 – 9 «Львів клезмер бенд», та №№ 10 – 14 камерний оркестр «Віртуози Львова» під орудою В. Дуди з акордеонним соло К. Соколова), на студії «РекЕда» – «Abi gezunt» («Львів клезмер бенд» за участю вокалістки Саші Соміш) містить єврейську та українську фольклорну, кіно- та естрадно-розважальну, класичну музику в аранжуваннях та за участю виконань К. Соколова, а також його оригінальні твори. Єврейська (в т.ч. клезмерська та хасидська) міська фольклорна культура представлена як пісенними й танцювальними композиціями, знаковими у загальнонаціональному масштабі («Фрейлахс», «Ба мир бис ту шейн», «Хонке», «Лехаим», «Ицик женился», «Ой, Тате»), так і творами, що представляють різні етнічні групи чи походять з осередків побутування єврейських громад з різних територій («Фаршированная рыба», «Моє местечко Белз», «Джанкой», «Под белыми звёздами», «Sapozhkeleh», «Klezmer»).

Оркестр – лауреат фестивалю «Шалом, Україно!», постійний учасник фестивалів національних культур у Львові. У 2004 році відбулася зйомка документального фільму «Der stille Bug» («Тихий Буг») за участю колективу та його солістів, які були запрошені на гастролі німецьким телебаченням, де відбулася презентація фільму.

Композиторське напрацювання К. Соколова є масштабним, це, зокрема:

- для акордеона – «На поточку» (1978); Фантазія за мотивами оперети І. Дунаєвського «Вільний вітер». Вальс-мюзет «Sperling»;
- для дуету акордеоністів – «На головній вулиці з оркестром»;
- для ансамблю народних інструментів – «Хасидські наспіви», «Святкова хора»;
- для естрадного інструментального квартету — «Іспанський танець». «Гірський струмок», «Змеркання», «Український танець», «Ідуть по Львову галичанки»;
- пісні: на слова М. Петренка – «Молода мати», «Дайте синові ім'я», «Марічка і козуля», «Нісенітниця», «Висячий міст», «Весняний сон», «Казкові сни», «Жаринки на снігу», «Різьбарики», «Даруй мені крила», «Нема роду переводу (Львів: Ліга-Прес, 2001); на слова С. Якобсона – «Останній лист», «Веселеньке весілля», «Оркестр дитинства мого», «Чудо лебеді»;
- аранжування для естрадного інструментального квартету – «Табу» (1956), «Студентська кадрили» (1965), «Вечірня мелодія» (1980); «Гуцульська рапсодія» Б. Карамішева, «Російські перетанцювання» Д. Львов-Компанієць, «Веселий кларнетист» П. Кеслра, твори А. Кос-Анатольського: «Липи цвітуть», «Метелиця», «Липи заціловані розмаєм», «Золота дівчино»; твори Є. Козака: «Я мрію», «Львів'янки»;
- аранжування для дуету акордеоністів – Вальс і танець із к/ф «Цирк» І. Дунаєвського;
- аранжування для акордеона у супроводі камерного оркестру – Вальс-мюзет «Світло і тіні» П. Піццигоні, Танго «Любовні посмішки» П. Фросіні, «Вальс» Ф. Коломбо, «Карусель» та «Летяче листя» А. Фоссена;
- аранжування для ансамблю народних інструментів – «Адон Олам», «Я так тебе люблю», «Фарширована риба», «Моє містечко Белз», «Левін», «Єврейська мама», «Під деревами», «Я хочу», «Джанкой», «Тільки би здоров'я», єврейських народних пісень та танців – «Klezmer», «Чадир», «Sa-pozhkeleh», «Bershtalah», «Laotches», «Іцик женився» «Sheyn bin ikh sheyn», «Фрейлахс», «Ба мир биста шейн», «Хопке», «Идише діксі», «Ой, тате»; «Zingt af Yidish» (сл. і муз. А. Гендлер), «Vobe Zeyde» (сл. і муз. Д. Ікікре-вич), «Umm таупе» (сл. М. Гальперн, муз. Бен Йомен) «Dos Bisele Shrayz» (сл. Меір Харац та К. Соколова, муз. О. Чорний), українських награвань «Буковина», клезмерські мелодії із Молдови «Лаутарі Молдової», «Бальний вальс» Б. Тихонова.

Ми зосередимо нашу увагу на «Українському танці» – інструментальній ансамблевій композиції для мішаного складу (гітара, баян, кларнет, контрабас) з яскраво вираженими фольклорними орієнтирами. Твір побудований за принципом рондоподібного чергування однакових за масштабом квадратних побудов, що характерно для ужиткової танцювальної музики з притаманними їй парними динамізованими повторами. В основі музичного розвитку – варіантність зі

змінністю фактури, перегармонізацією, видозмінами функцій учасників виконавського складу згідно з засадами фольклорного колективного музикування. Тембральна модель естрадного ансамблю зумовила установку на традиції буковинського регіону, у яких широко використовується кларнет як провідний мелодичний голос ансамблевих інструментальних складів.

Твір композитора «На поточку» створений для баяна у двох варіантах: I-й – для соло в аранжуванні А. Душного; II-й – для дуету. П'єса належить до естрадного напрямку, із чітко вираженою палітрою сучасних прийомів гри (тремоло міхом, глісандо), реєстровим забарвленням, яке притаманне тембровому інструменту [1, 77 – 86]. Композиція стрімко увійшла у репертуар студентів ВНЗ, й внесена до навчальних програм з основного музичного інструмента «баян (акордеон)» у Дрогобицькому ДПУ ім. І. Франка.

Отже, внесок Костянтина Соколова у творчо-виконавську діяльність та репертуарне забезпечення Львівщини служить взірцем, адже митець не маючи музичної освіти, здійснив вагомий крок у напрямі самовдосконалення та самореалізації як музикант, композитор, організатор колективної форми музикування, культурно-мистецький діяч.

Список використаної літератури

1. Душний А. Педагогічний репертуар баяніста: навч. посіб. – Дрогобич : Посвіт, 2006. – Вип. 1. – 108 с.
2. Душний А., Пиц Б. Львівська школа баянно-акордеонного мистецтва: довідник. – Дрогобич : Посвіт, 2010. – 216 с.
3. Соб. инф. Виват, юбіляр! Львовському клазмерському ансамблю – 10 лет // Шофар. – червень, 2010. – № 6 (224).
4. Шафета В. Соціокультурне значення ансамблевого мистецтва Львівщини за участю баяна-акордеона у естрадних, фольклорно-академічних, академічно-професійних та самодіяльно аматорських колективах // Народно-інструментальне мистецтво на зламі ХХ – ХХІ століть : збірник матеріалів III-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції (19.03. 2010, Дрогобич) / Ред.-упор. А. Душний, Б. Пиц. – Дрогобич : Посвіт, 2010. – С. 97 – 104.